NAM THỨ MƯỜI MỘT — SỐ 12 NĂM 1923 — GIÁ: 0$02 — THỨ NĂM 12 JUILLET 1923

RÉSIDENCE SUPÉRIEURE AU TONKIN
DÉPÔT LÉGAL

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 114 C

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Bản báo tại Hanoi (không chịu thuế bưu điện)	Người đem đến tận nhà	Gửi về đường bưu	Mua báo tại Trung-kỳ và Bắc-kỳ	Mua báo tại Nam-kỳ và Cao-miên, Ai-lao	Ngoại quốc
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	12$00
Các làng và						
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng. .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	6.00
Ba tháng. .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	3.00
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.60	1.00	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 2 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.
1re page. — Une seule insertion. . . . 0$30 la c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 la c/m
Réclame dans la 2me page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một cái nỗi khổ của dân nhà-quê ta

Mới đây có một người dân nhà-quê vì nhà mất cướp trâu đã mấy tháng trời mà tang-vật vẫn chưa truy cứu được chút nào, tội-nhân vẫn chưa trốc nã được đứa nào, cực chẳng đã phải liều lượng gạo bị, bỏ công bỏ việc, lận lội đến đất Hà-thành là nơi trung-tâm-điểm pháp luật cả một nước ta bây giờ để tìm phương thân-tô cái nỗi khổ hại của mình, mong nhờ được cái gương sáng-suốt của quan trên, cái cân công-chính ở chốn pháp-đình mà thu hồi lấy cái huyết bản đã tan, dồn hết những kẻ gian phi phạm pháp vào trong cái lưới hình-hiến nghiêm mật vô tư, cho sau này được hưởng chút cái thú an cư lạc nghiệp, đề đâu cái nạn cướp đêm chưa dứt, lại kể ngay cái nạn cướp ngày, nào đâu là cái gương sáng-suốt, đâu là cái cân công chính chẳng thấy đâu mà gặp ngay phải cái lũ cò mồi, khéo giở cái thủ đoạn gọi người lấy của, ga gầm đưa tiền tìm thấy kiện giùm để xin-xăm-nã những kẻ cướp trâu, thành ra một trăm mười đồng bạc là cái của bỏ bỏ nước ư ất, để dành ăn nhịn trong bao lâu, khi không đội nón ra đi để cung cái sự ăn sài huy hoắc cho mấy đứa vô nghiệp vô nghề, sinh nhai sầu mọi; nghĩ cái thảm cảnh bác nhà quê đó mà thật đáng thương thay! Nhưng cái tình cảnh đáng thương như thế có phải chỉ có một bác nhà quê này mà thôi đâu: còn biết bao nhiêu người hiền lành phác-thực, ăn kiêm ở cần, cũng chỉ vì mộc mạc hở hênh đến nỗi lâm mối cho cái bọn « chó săn » kia nó đem dâu nọ, thọc đâu kia, tán lính cách này lừa đối cách khác, có khi đến bán vợ đợ con, cắm vườn cô đất mà ăn năn thì sự đã rồi!

Than ôi! cái nỗi khổ của dân nhà quê ta kể ra thì đến cùn hết bút, khô hết mực cũng chưa sao hết được, lâm ruộng thì bủ lậu, làm nghề thì vụng dại, rầm thì chiếm mất, rầm thì mùa hỏng, lúc khổ về ngập lụt, lúc khổ về siêu khô, nào gió hại ấm, nào dịch hại trâu, nhân-mưu đã không được lành, thiên-tai lại thường quấy rối, giải cường hào hiếp-bách, lại lệ khi lăng, trói buộc về tục phe lệ làng, khôn dồn về tiền đóng góp, vồn liếng không có, vay đon trả kép, suốt đời chỉ làm trâu ngựa cho bọn sét-tỳ, chữ nghĩa không rành, lạm bổ phù thu, quanh năm chỉ làm cá hịt cho phường bảo-lý, ở thì nhà tranh vách đất, ăn thì mắm mặn cà chua, mà có lúc cơm vẫn không được no, áo vẫn không được lành, cột nhục lia tan, cửa nhà trôi dạt! những nỗi khổ ấy trong bài này ta không có đủ thiên bức mà bàn tới vội, ta hãy nhân cái chuyện một người mất trâu bị lừa vừa thuật trên kia mà xét một cái nỗi khổ của dân nhà quê ta là cái nỗi khổ về những việc có can thiệp đến tòa án vậy.

Tòa án của nhà nước lập ra là cốt để bênh vực quyền-lợi cho dân; lẽ nào một người dân ai cũng có cái quyền-lợi cần phải có pháp luật hộ vệ cho thì ai lại chẳng có khi can thiệp đến tòa án. Người các nước Âu-Mỹ coi pháp-luật như cái bùa hộ thân, coi tòa án như cái nơi ký mệnh, coi quan tòa như cái người võ sĩ ủng-vệ cho mình, không ai là không am-hiểu pháp luật, tới lui lại tòa án, giao-thiệp với quan tòa là thường, cho đến quan tòa, đến thấy kiện cũng không hề khi nào vi-việt được pháp-luật mà xử-trí với họ được những cách phạm nhân-đạo, trái công-bằng, chứ đừng nói đến những hạng chó săn lừa người lấy của như mấy đứa cò-mồi ở ta thì bao giờ còn mọc mũi được ở dưới chỗ hóa-nhật quang-thiên, mà tường già có này giống ra đứa nào thì cũng phi chết đòi tắt chết rét. Người mình thì không thế, pháp luật của nhà-nước đặt ra, sửa đi đổi lại, không phải là không tường mặt, các nha-môn thẩm-phán, các quí-điều tô-tụng, các thẻ-lệ án kiện không phải là không minh-bạch rõ-ràng, mà tự con mắt lỗ tai người mình thì vẫn ngớ ngẩn ù lỳ, chẳng mấy người là hiểu biết cái gì vào cái gì cả, chẳng biết thế nào là dự thẩm, thế nào là chung thẩm, thế nào là nhị cấp, thế nào là sơ cấp, thế nào là tô-tụng, thế nào là kháng cáo v. v. cho đến ông quan tòa, ông thấy kiện là những người danh sắc đã phân minh, chức quyền đã tỏ rõ lắm mà còn người lắm tưởng ông thấy kiện cũng có quyền xử việc, ông quan tòa cũng có thể đút tiền, lẽ nữa lại có người không biết thuê thầy kẻo, vào quan tòa là thế nào cả. Vì thế cho nên rủi ra khi nào có việc gì can thiệp tới tòa án thì hồ đồ luống cuống, khi ấy hoặng nghe-cao cuống-quít đi tìm thầy tìm thợ, ra cửa nọ vào cửa kia, việc mình chẳng rõ là khúc, là trực, là gian, là ngay, cứ chắc ở cái thế lực kim tiền, cái mưu mô thầy thợ, thuê thầy kiện, vào quan tòa, không dám dám trực đạt cả mà tất phải cậy cho có được người đưa đường chỉ nẻo, hoạch kế bày mưu. Cái bọn « chó săn » như đã kể trên kia nó mới lợi dụng được cái ngu-ngốc của mình mà vật như vật trâu, đối như đối trẻ; đã lợi vào cái cạm côn-biển vô-nghì của nó, thôi thế là sống chết mặc bay, tiền thầy bỏ túi, cái cạm của nó tức là cái vực sâu tan cửa nát nhà, khuynh gia bại sản của mình.

Cái nỗi khổ này, mà muốn mong có ngày giải thoát được là chỉ nhờ về sự giáo-dục có phổ-thông, quốc dân ai cũng có cái thường thức về pháp-luật; mà trong lúc quốc-dân mình chưa tới cái trình-độ đó thì chỉ nhờ về các quan thẩm phán có cái chức-trách bênh vực quyền lợi cho nhân-dân lấy giản dị mà làm dân, lấy công minh mà xử việc, đừng để cho pháp luật của nhà nước, qui tắc của pháp-đình chỉ thành là một cái đồ lợi-dụng của lũ thầy cò kiếm chác vậy.

T. H.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 10 Juillet 1923

Việc trong các hạt trú binh

Tin Dusseldorf — Quân linh Đồng-minh đến đóng thêm ba cái mỏ mới nữa.

Một đội linh Pháp đi tuần, bị người Đức công kích ở gần Landstuhl. Đội linh bắn chết một người Đức, người coi đội linh lấy bị thương.

Paris ngày 11 Juillet 1923

Cuộc diễn binh ngày 14 Juillet

Đại đội tập binh Đông pháp sẽ được dự cuộc diễn binh ngày 14 Juillet này.

Việc vị hoàng thân Ai-cập bị giết tại Londres

Vợ hoàng-thân Aik amel Fahmy-bey bị nghi rằng giết chồng đã phải bắt.

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông-âu

Nay mai liệt-quốc sẽ kỳ hòa-nghị.

Việc nước Trung hoa

Tin Hongkong. — Quân linh Trung-hoa đánh bọn thổ-phỉ, giết được hai mươi người.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 11 Juillet 1923

quan giám quốc đi thanh tra

Ngày hôm thứ tư quan Giám-quốc Millerand đi 8-10 thăm các miền Vélay và Vivarais. Buổi trưa tới Annonay, quan Giám-quốc đọ lễ kỷ niệm ông Marc Seguin là nhà chế tạo ra cái cỗi sắp-de nhiều nhất.

M. Picard, viện-sĩ, thư ký của Cách trí hàn-lâm và M. Le Trocquer thượng-thư bộ Công-tác có đọc diễn-văn. Buổi chiều quan Giám quốc tặng các quan đi Privas.

Tại Thúc-đân nghị-viện

Sáng hôm thứ ba, thúc dân nghị-viện đã ưng chuẩn các bản giao-ước thương-mại với nước Finlande nước Esthonie và nước Pologne. Buổi chiều nghị-viện bàn đến bản dự-thảo luật-pháp về việc bảo-hiểm.

Tại Nguyên lão nghị-viện

Nguyên-lão nghị-viện bàn về sở chi tiêu tạm ứng.

Ngày hôm thứ hai, hội đồng ngoại-giao của Nguyên-lão nghị-viện đã nghe M. Reynold, đọc bản tờ trình về các bản giao-ước Washington. Các bản giao-ước ấy nói về việc giải hạn chiến-thuyền. Hội-đồng cho phép ông đem bản tờ trình ấy đệ trình Nguyên-lão nghị-viện để nghị-viện bàn trước khi giải-tán.

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông-âu

Các nhà giám-định bắt đầu làm việc từ hôm thứ hai vẫn chưa xong. Các phái-bộ chỉ còn đợi chánh-phủ Angora công-bố rằng ưng thuận các điều khoản, để đặt một kỳ đại-hội-đồng cuối cùng.

Việc nước Đức

Ông nghị-viên về đảng Xã-hội là M. Hermann Muller có chất-vấn chánh-phủ Đức về những việc hãy boại dọa cụ trong hạt sông Rhur là những việc bởi người Đức ở các hạt khác chứ không bởi người Đức trong hạt trả bạo gây nên.

Sở Cảnh-sát và các quan Bí đã bắt được ở Hamburg một trăm mười tám người có chân trong một hội bí-mật, cùng là nhiều súng lục, đạn dược và xe đạp.

Tại Recklinghausen có 23 người phải bắt.

Bản giao-ước Washington

Du-luận tại các công-quán Nhật-bản rất là hoan nghênh việc nước Pháp ưng chuẩn bản giao-ước hải-thuyền Washington.

HÀI ĐÀM

Cách chào quan của một ngạch lính gác

Một báo trực-phái mới quyền được một cái phẩm hàm, lo quá! lo quá. Bây giờ mình không phải là dân mà là quan tất nhiên nhà ở phải có lính gác. Nhưng có một điều khó nghĩ, lèn đến bỏi ý-kiến một ông thông-thái:

— Tôi là quan, vậy những lính gác ở nhà tôi, mỗi khi thấy tôi, ngài bảo chúng chào tôi thế nào là phải?

Ông kia chưa hiểu.

— Nhà nước cho lính đến hầu quan lớn, cách chào đã có luật riêng, quan lớn cần chi phải bận đến?

— Tôi chẳng nói giấu ngài, tôi tuy là quan, nhưng mà chưa xuất-chính!

Ông thông-thái nghe nói cố nhịn cười mà rằng:

— Thảo nào!... Vậy tôi xin hiến cách chào như sau này: Mỗi khi quan lớn ra vào lính gác phải đứng cái mũi xuống, lấy tay bịt mũi và nín thở cho đến lúc quan lớn đi khuất mới thôi.

VĂN UYỂN

Nói mình

Hết nghỉ gần thôi lại nghỉ xa.
Niềm riêng riêng biết một mình ta.
Hằng mong sớm tối đền ơn nước,
Những muốn ngày đêm trả nợ nhà!
Chí nghiệp ai ngờ đâu đến thế?..
Văn-chương nào tưởng nỗi nào a!
Non sông lời hẹn đành ghi đó!
Mấy ngòn thơ xoàng hãy giữ ra.

Vẽ quê nhà ngẫu-vịnh

Gà-vương một hội lại vầy vui,
Bỗ lúc xa nhau đã mấy hồi.
Cảnh cuộc đi về lem luyện chả,
Cỏ cây hớn hở đón mừng ai!
Khắp vùng cảnh cũ hương thêm ngát.
Đôi cỗi xuân già lá vẫn tươi.
Cái chí nam-nhi chừng mấy thuở...
Lấy trăm mượn chén rượu đầy vơi.

Đêm buồn

Thanh thót sương gieo trước mái ngoài
Canh gà đ êm nguyệt rộn bên tai.
Tình xưa lai-láng dâu dâu tả,
Cảnh cũ mo-màng nhớ nhớ ai.
Nghĩ nước giang hồ thêm chán ngán.
Thương mình tài sắc lại e-dè-đại.
Trời ơ cảnh ấy ai người biết?
Hàng xóm còn em dậy thở dài.

Câu cá sông Thương

(Hát nơ)

Sông Thương vẳng-vặc,
Sóng dợp-dòn lẫn sắc nước xanh-xanh
Một con thuyền đáng-đỉnh đưới trăng thanh.
Buông lưỡi thép để ngư tình du-lãm.
Thế hữu viêm nhưng thành lãnh đạm.
Nhân vô phiền-nhiễu thực phong lưu.
Này trăng trăng gió gió lưng bầu,
Ngồi sẽ sẽ câu câu ngâm mấy chữ.
Kể cái thú Thương-giang này mới thỏ.
Suối Đào-nguyên xăng có thực hay không.

Trần-ai ai khách mơ-mòng?

Nhớ lúc biệt bạn Bắc-giang

(Hàn dạy học)

Niềm riêng riêng những ngại chưa xong.
Tiễn biệt nhau đi luống ngại-ngùng
Đất Bắc từ đây đã cách trở.
Mối tình xin đấy chớ lòng-bòng.
Tiếng còi giục-giã đưa chân khách,
Gợi lệ tuôn rơi chạnh tấm lòng.
Nhớ mặt tấm ngẫu tay với nói:
Nóc trường tỉnh dậy có cao không?

Trùng-khanh, Lê-đình-Toại.

Các quan Tham Thương-mại

Cái chữ-ý tôi viết bài « Các quan tham thương mại » đăng trong số báo 28 Juin 1923 là thế nào thì không cần phải biện thuyết, chắc độc-giả ai đọc kỹ cho cũng đã lượng biết cả. Nay tiếp được một bài trả lời của một ông sinh-viên tốt-nghiệp trường Thương-mại gởi lại bản-quán; trong bài ông trả lời rõi cả một đoạn ông cãi cần tôi nói các ông không để ý-cách làm công việc thì đã biết ông chưa nhận đọc kỹ bài của tôi, suốt trong bài lời lẽ ông có nói cần nào như thế, mà cũng không có ý gì bảo các ông như thế cả, không rõ sao ông đọc với vàng quá mà nhầm đến thế! Có lẽ cũng vì ông đọc với vàng quá mà chưa lượng biết cái chữ-ý bài ấy của tôi, nên mới có bài trả lời này, chứ nếu ông chịu đọc kỹ một tí thì bài người cũng là đồng ý nhau; ông nói các ông vào trường Thương mại là vì cái mục-đích muốn kinh-doanh thương-nghiệp thì tôi cũng chỉ mong cậy các ông như thế. Ông nói học tốt nghiệp rồi mà chưa có lịch-duyệt nên hãy phải đi làm việc nhà-nước thì tôi cũng nói các ô ng nên đi làm việc nhà-nước mà xin làm vào những việc có ích cho sự lịch-duyệt về nghề buôn. Sao bài thật không có ý gì công-kích của công, chỉ đem một vài điều sở-kiến tự cho là may rủi có bổ ích cho thương-nghiệp nước nhà, nên giải bày cùng các ông rõ. Chẳng qua nói thực thì hay mất lòng, thường tình như thế. Nhưng đọc bài trả lời của ông thì chẳng không trái với chữ-ý tôi cái gì cả. Xin vui lòng giải-thiệu bài trả lời của ông với các độc-giả, có lẽ lại càng rõng thêm được cái chữ-ý của tôi viết bài kia.

D. B. T.

***

Xem báo *Trung-Bắc tân-văn* số ngày 28 Juin 1923 thấy ông D B T. có bình-phẩm về các sinh-viên tốt-nghiệp trường Cao-đẳng thương-nghiệp lại tăng cái tiếng là « các quan Tham Thương-mại ». Đọc xong mới thấy rõ là lời bình-phẩm của ông tuy rất sa chẩm quá đáng. Vậy kỳ-giả xin vì danh-dự nhà trường, vì các bạn hữu tốt-nghiệp hơn mấy chục người kể Bắc người Nam mà cực chẳng đã viết mấy lời này không phải có ý công-kích lại ông D. B. T. làm gì, mà vì một tấm lòng thành đối với cái hậu trạng của trường chúng tôi vậy (1).

Ông D. B. T. nói rằng « Từ khi mở trường Cao-đẳng thương-mại đến giờ đồng-bào ta thêm được tiếng rọi « các quan Tham Thương-mại ». Xin đáp ông câu đó dĩ nhiên một mình ông gợi chứ thật chưa thấy đồng-bào gợi bao giờ. Và dẫu sinh-viên các trường cao-đẳng, khi đỗ tốt-nghiệp rồi chánh-phủ bổ dụng vào công sở nào thì tùy theo tên công-sở thuộc việc đó mà gọi, chứ không bỗ ai gọi cái tên ở trường xuất thân bao giờ. Vì một sinh-viên tốt nghiệp trường Tài chính hay Pháp-chính bổ vào làm việc ở phủ Toàn-quyền, phủ Thống-sứ hoặc sở Thương-chính, hoặc sở Học-chính v. v. Nào có ai gọi là « quan thanh Tài-chính, quan thanh Pháp-chính », ông D. B. T. ngờ sao? — Xét ra ông cũng nông lòng về việc nước nhà mà ông viết bài ấy, tiếc thay ông đã không được tinh với sự tình.

Ông D B. T. bảo rằng chúng tôi không đủ tư-cách làm công việc. Xin nói để ông rõ, vì bảo chúng tôi không đủ tư-cách thì các quan trên có để chúng tôi làm từ khi bổ dụng đến giờ, Hử ông D. B. T. không biết thế là rằng ai làm không nổi việc thì phải bãi chức hay sao?

Ông D. B. T. nói rằng: « Thương-mại lại hèm cái tiếng quan Tham; quan Tham mà là người thương mại, thương-mại mà cũng quan Tham » cái tiếng ấy có lẽ chỉ riêng nực cười cho ông mà thôi. Nay chính ngay quan đốc trường Thương-mại Đông-dương đây cũng xuất thân ở trường Thương-mại bên Pháp mà nay hiện làm quan cai-trị tại Đông-pháp đấy (Administrateur des Services civils). Vậy có nhẽ ông cũng lấy làm lạ là « quan cai trị thương-mại đó hay sao? Không những vậy, các giáo-sư trường Cao-đẳng thương-mại phần nhiều là những nhà đỗ tốt nghiệp ở trường Thương-mại mà vị thì làm quan hàm nhị thì làm kỹ-sư, văn văn cũng đều làm việc nhà-nước cả. Vậy các như ý ông D. B. T. thì các viên Đại giáo-sư ấy nên gọi là « quan bình thương-mại », « kỹ-sư thương-mại » đấy nhỉ.

Vì nếu ông là người tâm huyết muốn cho chúng tôi vững vàng trong trường Thương-nghiệp ngày khi ở bọc đường ra, và lại ông đã biết chúng tôi tại vào công sở tôi sao ông chẳng làm một cái đơ-măng (demande) để lên quan Toàn-quyền nhờ ngài ra lệnh cho chúng tôi được ra làm việc nhà-nước thì tôi cũng nói các ô ng nên đi làm việc nhà-nước mà xin làm vào những việc có ích cho sự lịch-duyệt về nghề buôn. Sao bài thật không có ý gì công-kích của công, chỉ đem một vài điều sở-kiến tự cho là may rủi có bổ ích cho thương-nghiệp nước nhà, nên giải bày cùng các ông rõ. Chẳng qua nói thực thì hay mất lòng, thường tình như thế. Nhưng đọc bài trả lời của ông thì chẳng không trái với chữ-ý tôi cái gì cả. Xin vui lòng giải-thiệu bài trả lời của ông với các độc-giả, có lẽ lại càng rõng thêm được cái chữ-ý của tôi viết bài kia.

D. B. T.

(1) Quả thật là vì danh dự chung mà nói, chứ lớp tôi tốt nghiệp năm nay 16 sinh-viên không hề xin vào làm việc nhà-nước. Ông muốn rõ sự ấy xin đến tờ Học-chính mà xem cái giấy xin làm thì ông khắc biết, mà đâu chỉ dám không xin đi làm nhà-nước cũng như bài của ông D. B. T. ra đời lúc này.

không có bằng cấp như Tú-tài Đại-pháp, hay Đông-pháp, hay các bằng Cao-đẳng hằng thành chung tốt nghiệp văn văn, thì đã phải thi « concours » mới được vào học mà thi concours thì người ứng thi ít ra cũng phải học lấy hết bực học thành chung hay Trung học mới thi được, vì thế-lệ thi cũng trình độ ngang như lệ thi vào các trường Cao-đẳ g Nông-lâm, Canh-nông, Thú-y, Thầy thuốc bình v. v...

Lại chúng tôi cũng có kể vẫn nhận việc các nhà buôn về làm tư, như công việc kế toán như dịch thư Anh văn cho các nhà buôn nhỏ không có người đủ tư cách đó làm giúp, như khuyên nhắc chỗ thổ sản các thương phẩm, như chỉ bảo các đường vận tải tiện lợi, cách gửi hàng hóa đối với sở Thương-chính, Bưu-chính, cách bảo hiểm đồ hàng, cách giao dịch với các nhà ngân-hàng, cách giao thiệp thế nào cho đúng phép, cùng là thương luật, hàng hải-luật theo như khoa chuyên môn của chúng tôi vân. vân. Chúng tôi tự hiến cái sức học cho đồng bào như thế, tưởng cũng không đến nỗi hư phí hết công phu mấy năm học tập. Chúng tôi chỉ bởi thiếu chút lịch duyệt, nên còn phải chờ dịp hay ; sự thiếu đó là một sự tất nhiên, vì chúng tôi hãy còn ít tuổi, chẳng thiếu niên nước nào cũng vậy cả.

Nhiều người hiểu nhầm rằng khi tốt nghiệp trường Cao đẳng Thương-nghiệp rồi là có thể bước chân một cách rất vẻ vang ngay vào chốn thương-trường vật đồ lợi quyền của người ngoại-quốc mà làm giàu làm có ! ! ! Ôi ! sự lịch duyệt là tối cần, nếu có khoa-học chuyên-môn mà thiếu lịch-duyệt tất làm chẳng nên công-trạng gì, lại đề một sự hư hoại đến nỗi vì đó mà sau này đồng-bào lo sự không dám kể tiếp theo mà làm thì sao nên.

Nói thế ông lại bảo là « Vậy cần gì phải học làm ». Nhưng không, vừa có học vừa có lịch-duyệt thì mới mong được « công buôn » hoàn-toàn, chứ không có học mà vì có lịch-duyệt làm nên công-nghiệp to lớn đi-thường phải có cái thiên-tài riêng không kể được.

Nói cho cùng [illegible] duyệt đó, nên chúng tôi còn phải cầm đầu trong « đám giấy lộn » mà chúng tôi vẫn nức ao mong sao cho sớm được thoát khỏi vậy. Chúng tôi há không biết rằng làm một « anh lái » tự trị còn hơn là làm một « quan tham » nhàm nhúm trước cái « cọc bạc còn con » hay sao ? Chúng tôi há không hiểu rằng một cái tên ký lên mảnh giấy nhà ngân-hàng, một lúc tôi ra hàng vạn bạc còn có phần vinh-dự hơn là cái tên ký cuối tháng lĩnh được vật phẩm vạn hay sao ?

Này ông D. B. T. ơi ! bài của ông không những không thiết sự tình mà có lẽ lại làm thoái chí cho người sau nữa. Ông nên xem lại bài của bác Trang Bảo đăng ngày sinh nhật năm nay hình như có nói rằng nhà bình bút phải viết sao cho người ta cảm mà không để cho người ta giận. Ông D. B. T. nghĩ sao ?

Tàng-quân, Lê-đức-Miện

Cuộc thi thơ

Của Ngô-trị-Quyên nữ-sĩ

Đề mục : Vịnh Văn-miếu Hà-nội.

— Đề có một câu phá : « *Ngàn năm văn vật đất Thăng long* » xin nối thêm 7 câu nữa cho thành bài thơ.

Giải thưởng của Ngô-tương-Linh biếu một thứ trong văn phòng tứ-bảo như quản bút, lọ mực, hoặc cái chặn giấy bằng bạc, v. v. đáng giá 10 đồng. Trong các báo quốc văn như *Nam phong*, *Bắc-thanh*, *Trung-bắc*, *Thực nghiệp*, *Khai-hóa* hễ người trúng giải thích thứ báo nào thì xin kính biếu trong 10 năm.

Giải thưởng thêm của bản-quán : Ngài nào có thơ đăng ở bản-báo mà giật được giải thưởng của Ngô nương thì bản-quán xin kính-tặng thêm một bộ *Đông-dương tạp-chí* toàn tập và các thứ sách khác của bản-quán ấn-hành như Ngự lâm-pháo-thủ, Nam-sử yếu lược Mai nương-lệ-cốt, Thuyền-tình bể-ái và Tái-sinh-duyên, v. v. cả thảy đáng giá là 60 đồng.

Thơ thi

XII

Ngàn năm văn vật đất Thăng-long,
Văn miếu là đây có phải không ?
Nàng, Nữ đôi con mưa sớm tối,
Tú, Thù còn dấu lửa nhang chung.
Cỏ-đề mấy chỗ tro gò đất.
Tôn giáo riêng nơi vũng cột đồng.
Vệ đạo ngày nay ai đó tá ?
Cùng tường chôn cất thử qua trông.

XIII

Ngàn năm văn vật đất Thăng long,
Tuyên-thánh đây là dấu cổ cung.
Tiên-sĩ mực bia màu chẳng nhạt.
Khuê-văn son gác bể thêm bồng.
Dẫn hương sĩ quản khi Tân, Hán.
Danh thắng còn ghi chốn Nhị, Nùng.
Những khách lang nho qua cửa Giám.
Tâm hương đăng một tắc thành chung
Nguyễn-tỷ Xương
Thừa phái, Huyện Gia-lộc
Hải-dương

XIV

Ngàn năm văn vật đất Thăng-long,
Nguyễn, Lý, Trần, Lê miếu-mạo chung
Đạo quán cổ kim lưu đế trạch,
Người chung Âu, Á cũng tôn sùng.
Cao kiến nền sánh non Nùng vững
Phú nghị gương in giới Nhị trong.
Chính trị văn chương nhà đấy nhỉ,
Lửa hương sáng rực bể văn-phong.
Nguyễn-ước-Trạch
Thừa-phái, Lạng-sơn

XV

Ngàn năm văn vật đất Thăng long,
Văn-miếu là đây có phải không.
Cây đất rừng nho coo chót vót,
Của hàng bia đá dựng thong dong.
Người tay dấu cũ thơm còn mới,
Đốt lắm người hay nước mới hăng.
Trải Lý, Trần, Lê, bao thế-kỷ
Vẫn nền văn hiến một phương đông.
Trương-quốc-Hương
52, Phố hàng Gai, Hanoi

XVI

Ngàn năm văn vật đất Thăng long
Văn-miếu còn in cõi Lạc-Hồng
Một dãy tường hoa bây bọc kín,
Mấy hàng bia đá nhắp nhô trong.
Muôn thu đạo Khổng còn ghi tạc,
Bao kẻ anh tài chép để chung.
Phong cảnh y nhiên trong trái đất,
Khói hương nghi ngút chốn trời đông.
Cao quang-Giáp
7, Boulevard Gia-long, Hanoi

XVII

Ngàn năm văn vật đất Thăng-long,
Văn miếu kia nơi tuyệt điểm lòng.
Han đúc bao người hiền đi-thánh,
Thu truyền có truyện học trong dong.
Sinh tiền cả học hơn quan thánh,
Tử hậu danh thơm cõi Lạc-Hồng.
Miếu phố cây xanh tường bọc kín,
Tư văn còn tiếng để non sông.
Nguyễn-qui-Hoàn
7, Boulevard Gia-long, Hanoi

XVIII

Ngàn năm văn-vật đất Thăng-long
Miếu mạo uy-nghi cõi Á-đông.
Dấu cũ nền xưa bia tạc đề.
Danh thơm muôn thuở khói hương chung.
Kìa hồ văn-mạch dòng Thù-Tế,
Nọ cảnh nho-lâm cõi Lạc-Hồng.
Nết bút thiên-nhiên ai khéo tả,
Hỏi xem đạo Khổng phải đây không ?
Đặng-đình-Tấn dit Phúc
22, Rue Résident de Miribel, Hanoi

Giới thiệu sách mới

BÊN HIẾU BÊN TÌNH

Đó là tên quyển sách của M. cử-nhân Nguyễn-thượng-Huyền vừa mới xuất bản. Quyển ấy là một quyển tiểu-thuyết đoản-thiên, trong có mười chuyện là : *Bên hiếu bên tình — Ngọn đèn canh khuya — Người với chó — Tình nghiệt! Nhan sắc giết người — Bỏ chồng — Tình-hoặc — Không sợ vợ — Tình kia thà mọ — Cái trống.*

Trong mười truyện ấy, có truyện tỉ mỉ về luân-lý, có truyện thì nói về tâm-lý, có truyện thì tả chân, có truyện thì kỳ-quái, mỗi truyện một khác mà văn-chương đều rất là diễm lệ, tư-tưởng đều rất là thâm thúy, cái cách kết cấu cũng đều rất hợp với thể văn tiểu-thuyết đoản-thiên.

Ông cử Huyền mới xuất bản quyển sách này là quyển thứ nhất mà đã có đặc-sắc như vậy, kỳ-thị có lời mừng ông và vui lòng giới thiệu sách ông cùng quốc-dân.

Quyển « Bên hiếu bên tình » này in bằng giấy tốt, dày 109 trang, giá bán mỗi quyển 0p. 40. Bán buôn và bán lẻ tại hiệu Văn-hương hàng Gai và các cửa hàng sách Hanoi.

T. B.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 12 Juillet 1923, giá bạc ở kho Nhà nước định là 8' 58

Thị-giá quốc-tế. — *Ngày 12 Juillet 1923*, — 3°/. 56 40 — 4 °/. 1918 61.75. — 5°/. 1915-1916 75 40 — 5°/. 1920 89 60. — 6°/. 1920 86 95.

Tàu tàu. — Tàu *Commissaire Pierre Lecoq* khởi hành ở Middlesborough ngày 2 Juillet, đi Port-Said và Tacon.

Hội đồng chính-phủ thường trực. — Nội bạ tuần tháng này Hội-đồng chính phủ thường-trực sẽ họp tại phủ Toàn-quyền, quan Toàn-quyền Baudoin chủ tọa.

Trong những việc bàn tại kỳ hội-đồng kỳ thi có :

1° Thi kiểm lý để làm một cái cầu bắc qua sông Hồng hà ở Lao-kay ; 2° Dựng một tòa nhà nữa cho viện Pasteur ở Saigon ; 3° Đổ lại giá tiền xe kéo chở người và hàng hóa (chạy nhanh) ở các đường ngoài Bắc và Trung-kỳ trung-ương ; 4° Việc đặt máy đèn cho tỉnh Bắc-giang ; 5° Việc cất ngạch cho sở công tác ; 6° Việc đào sông dẫn thủy nhập điền ở Thanh-hóa ; 7° Trích ở kho dự bị lấy 375 000 đồng để chi phí về việc làm đường xe hỏa phía nam v. v..

Súc-vật thả rong trên đường xe-lửa. — Quan Thống-sứ vừa thông tư cho các quan cai-trị các tỉnh một tờ chu tri về việc canh phòng ở đường xe-lửa không cho súc vật được thả rong làm ngăn trở cho các chuyến xe đi lại. Nguyên là sở Hỏa-xa có báo rằng độ rày nhân dân ở miền giáp đường sắt thường để trâu bò lên trên đường mà những đứa trẻ con đi chăn thì cứ mải chơi không chịu chăn giữ. Bởi vậy mà xe-lửa có khi bị trượt bánh như chuyến ở Phả-lý hôm nọ bị trượt bánh ra ngoài đường sắt cũng vì đụng phải một con trâu.

Trường Thương mại. — M. P. Marty, quen cai-trị hạng ba, chủ-sự tại nha Học-chính Đông-pháp nay bổ làm đốc học trường Thương-mại Hanoi.

Kỳ thi thư-ký ngạch công-chính: — Kỳ thi thư-ký ngạch công-chính mở từ ngày tháng hai năm nay mà đến bây giờ vẫn chưa có bằng yết tên những người trúng tuyển.

Có tin đồn rằng vì một lẽ ngoại ngoéo thế nào mà sẽ phải thi lại cả. Về điều đó, bản-quán có tiếp được nhiều lá thư hỏi thì không có lý, nghĩa là sở Công-chính chưa quyết định đó thôi. Vậy khi nào có bằng yết tên những người đỗ thì bản quán sẽ công bố.

BÁN HAY CHO THUÊ

Có độ 2 000 thước đất, có xưởng, ở số 31, Quai Clémenceau.
Bán một nửa hay cho thuê. Hỏi tại 78, Phố Médicaments, Hanoi 3634

Ngạch quan lại. — M. Lê-Tụng, trí-phủ hạng nhì tại phủ Mỹ-đức (Hưng-yên), nay phải đình chức và đổi về tòa nhì phủ Thống sứ.

M. Nguyễn-Sán, trí-phủ hạng nhì phủ Đa-phúc (Phúc-yên) nay đổi đi Mỹ-hào (Hưng yên) thay M. Lê Tụng phải đình chức.

M. Vũ-Hoàng thừa-phái hạng năm tại huyện Hà-bận (Nam-định) nay đổi đi Mỹ-lộc (Nam định) và kiêm cả chức lục-sự tại tòa án đệ nhất cấp huyện Ý-yên (Nam định) [illegible] đổi đi Lai-châu.

M. Nguyễn-chí-Tương, thừa-phái hạng năm tại phủ Nghĩa-hưng (Nam-định) nay đổi đi huyện Hải-hậu thay M. Vũ-Hoàng.

M. Dương-khắc-Nhu, thừa-phái hạng năm tại đinh chánh quan lang Hòa-bình đổi đi phủ Nghĩa-hưng (Nam-định) thay M. Nguyễn-chí-Tương.

M. Tô-v-Tu, thừa-phái hạng năm tại huyện Ý-yên (Nam-định) nay đổi đi Hòa bình thay M Doãn-khắc-Nhu.

M. Triệu đức Khoa, thừa phái hạng nhì tại Bắc-ninh nay đổi đi huyện Lang-tài (Bắc-ninh), thay M. Đoàn-châu-Miện.

M. Đoàn-châu Miện, thừa phái hạng năm tại huyện Lang-tài (Bắc-ninh) đổi lên tỉnh Bắc-ninh thay M. Triệu-đức-Khoa.

M. Ng-v-Thức, thừa phái hạng tư tại châu Lương sơn (Hòa bình) nay thay chân M. Đặng-xuân-Viên thừa phái hạng tư đổi đi châu Kỳ-sơn (Hòa-bình).

Thăng thưởng trong ngạch Học-chánh. — Các giáo chức có tên sau này được thăng chức kể từ ngày 1er Juillet 1923.

Thăng giáo học hạng nhứ

MM. Hoàng-phú-Thọ, Trần-đức-Tòng.

M. Đào-chính-Kiêm, trợ giáo Lai-châu, nay được đặc cách bổ hàng-tá châu Quỳnh-nhai (Lai-châu) là chức mới đặt.

Hội đồng Canh-nông. — Phòng Canh-nông đã họp tối hôm qua tại nhà hội ở hàng Trống. Trong những việc đã bàn thì có :

Điện tín của các hội bàn cử gởi sang Pháp khiếu-nại về khoản Đông-pháp phải cung-cấp cho nước Pháp trong việc chi phí quân-nhu việc mua mảng ở Trung-kỳ ; việc đặt vô tuyến cục ở Đông-pháp và Thái-bình-dương ; Việc xin giấy đi tàu về Tây cho các nhà dẫn-điền ; việc chấn tâm ở Đông-pháp ; việc buôn chè ở Maroc ; việc Hội-chợ Hanoi, việc Hỏa-xa, vân vân.

Mộ phu lên Cao-bằng

Mỏ Tinh-Túc tỉnh Cao-bằng (Société des Etains et Wolfram du Tonkin au Capital de 7.000.000f.) cần dùng phu, ai có thể mộ được, xin lại hỏi M. TRẦN-KIM-NGỌC, ở 64, Ngõ Phất-lộc, Hanoi. 3627

Ngạch lục sự. — M. Ng-v-Xương, lục sự hạng nhì tại tòa án đệ nhị cấp ở Hà-đông nay đổi đi tòng sự tại tòa án đệ nhị cấp ở Hải-dương thay M. Trần-v-Ngọc, lục sự hạng nhì lại lên Hà-đông.

Học bổng cấp cho học-sinh. — Quan Thống-sứ Bắc-kỳ vừa thông tư cho các quan cai-trị đầu tỉnh một tờ chu-tri dặn rằng các đơn xin học bổng cho học trò các trường Pháp-Việt thì phải để về phủ Thống-sứ trước ngày 15 Août. Học bổng này là cấp cho những học-sinh chuyên cần và chăm chỉ nhất hạng là về gia-quyến bần bách mà đáng trợ-cấp cho.

Mấy lời tạm biệt — Tôi vì bận việc riêng đã từ chức ở báo *Khai-hóa*, vậy xin có mấy lời kính chào các bạn đồng nghiệp và các bạn đọc báo lâu nay. Từ nay các ngài có gửi thư từ gì cho tôi thì xin cứ để dẫn số nhà tư số 18 phố Cầu-gỗ Hanoi

Trần-tuấn-Khải.

Hội đồng hàng tỉnh. — Các ông có tên sau này được cộng cử làm kỳ hào hội-viên hàng tỉnh là :

Bắc-ninh : Huyện Tiên-du : MM. Không-đình-Đề, Nguyễn-Du.

Hải-dương : Huyện Thanh-hà : MM. Tống văn-Tang, Bùi-hữu-Tiến.

Nam-định Phủ Nghĩa-hưng : M. Nguyễn-văn-Thụy.

Huyện Trực-ninh : M. Phạm-đình-Đức.

Huyện Nam-trực : MM. Triệu-hải-Nhuận, Nguyễn-ngọc-Lang.

Phú-thọ : Phủ Đoan-hùng : MM. Đỗ-văn-Linh, Trần-văn-Trúc.

Phu nhân khiêm tốn quá ! Tôi vẫn nghe tiếng nơi Bộ-thự của Chi-phủ tiêu-sinh, thông thả rọp trời, cỗ hoa kia đất, riêng hưởng ra một cảnh thiên-nhiên. Thường tập khi hoa sớm trăng chiều, vẫn muốn chồng gầy đem rượu sang đây, thưởng ngoạn phong cảnh ở chơi mươi ngày. Chỉ vì nhân bận lại thôi, trong lòng vẫn lấy làm ăn hận ! Tuy vậy, hôm nay nào có phải là ngày rảnh việc, là tác đi chơi đâu ! chẳng qua là có điều không thể không đến thăm phu-nhân được, nên phải cố công tìm đến, hoặc giả điều đó phu-nhân đã rõ rồi !

Bá-tước phu-nhân cũng cất giọng nhu-mì mà rằng :

Chi-phủ tiêu-sinh chỉ vì tiện-nữ mà không quản chi hiểm-trở, cố công vượt bể đi tìm. Vợ chồng thiếp chưa từng trí lạ với phu-nhân, điều đó thực là trái lẽ. Tuy vậy, thiếp mới con Đăng-đại-tử, khác nào mất chân mất tay hồn vía bàng khuâng, lẽ lòng đôi đoạn, vì thế mà quên ăn mất ngủ, đeo bệnh vào mình !

Thâm-tuyết từ vừa mừng vừa sợ, vội vàng ra đón, mời vào phòng khách. Uống nước xong, chủ khách cùng nhau thi-lễ. Thâm-tuyết-tử phu-nhân dịu dàng mà rằng :

Chẳng mấy khi gót-ngọc hạ lâm hàn xá, thiếp chưa kịp ra bái-yết, xin Bá-tước cùng phu-nhân cũng thứ lỗi cho.

Bá-tước đưa tay lên mà xuất râu rằng :

Một cái trộm to. — Đêm hôm qua kẻ trộm vào buồng số 102 nhà khách sạn Métropole là phòng trọ của M Charles Laure ăn cắp của ông ấy một cái ví đa đựng bốn nghìn năm trăm năm mươi nhăm đồng bạc giấy. Sở Mật-thám đã cho đi đò xét về cái trộm ấy.

Cái chết khả nghi. — Một người khán-hộ tên là Đặng-Thuyên góa vợ tại nhà thương đêm hôm qua, không biết vì lẽ gì mà sáng hôm nay thấy chết ở dưới chân thang gác trong phòng người ấy trông nom. Người ta ngờ là thầy khán-hộ ấy tự-tử. Chết vì cớ gì, quan Biện-lý còn đang tra xét.

Trái lệ ô-tô. — Sở cảm đã làm giấy biên bản M. Bùi-quốc-Thụy chủ xe ô-tô 809 về tự cho xe chạy mau quá lại không có bằng vận máy, và xe không có số như thường lệ.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Gạo xuất cảng. — Số gạo thóc xuất cảng từ 1er Janvier đến 10 Juin vừa rồi, nghĩa là nửa năm nay, tất cả như sau này :

Chở sang Pháp
3.136.145 kilos gạo trắng ;
1.087.216 kilos tấm gạo ;
10 011 kilos thóc ;
20.252 kilos gạo nếp trắng ;
215.280 kilos gạo nếp đỏ ;
4.936 913 kilos lúa bắp.

Chở đi Buong-càng
91.934 020 kilos gạo trắng ;
430 675 kilos tấm gạo ;

Chở đi Nhật-bản
300.000 kilos gạo trắng ;
1.562.391 kilos gạo đỏ ;
1.046.842 kilos thóc ;

Trẻ con lạc. — Người cai khố đỏ đóng ở tỉnh Kiến-an tên là Van-Lây có đưa trình rằng ngày 9 Juillet trước đứa con trai tên Tư, 11 tuổi tự nhiên đi đâu mất.

Trộm. — Đêm vừa rồi, kẻ trộm cậy cửa vào nhà M. Trần-thế-Cát, khán-hộ ở nhà thương tư, ở đường Sadi-Carnot, lấy mất nhiều đồ đạc đáng giá trăm bạc.

Can án muốn kiện — Tên Trần-v-Xuân tức Lê-v-Khung, tức Vi, tức Giám, tức Diêm, tức Vọ, đã xem xử mười lần, nay lại phạm vào tội phi ngật cấm-cố, nên sở Mật-thám đã bắt đề xét hỏi rồi cho ra tòa nghị xử.

Ăn trộm tre nứa. — Đêm 10 Juillet, người ta bắt được tên Vũ-v-Tia là một đứa vô gia cư, vô nghề nghiệp, đang lấy trộm tre nứa ở chiếc bè cắm đậu ở sông Bonnel của M. Trần-v-Tư ở đường Chavassieux số 103.

Lường dảo của chủ. — Tòa đã xét về việc tên Đinh-công-Tia ăn cắp kéo máy và dao cạo rồi trốn mất, của chủ nó tên là Bùi-xuân-Hoa, chủ thợ cạo, nhà số 75 phố Tonkinois.

SƠN-TÂY

Mưu thâm thì họa lại thâm. — Thầy Lý tàng (Đông-la-hạ (phủ Quốc-oai) vì việc thu thuế đánh nhau và cho người ta cướp tiền thuế cần mình nên nộp ở Kho-bạc thiếu một trăm bạc. Quan sở tại đã bảo phải nộp đủ,

[illegible]

---

86 16

NỮ-HẢI-TẶC

(Trinh-thám tiểu-thuyết)

Phạm-nói-Cẩn dịch thuật

Hoa-phòng nói :

Lỡ bọn giặc bể biết thì làm thế nào ?

Nguyên-trạch nói : chúng chưa đến bây giờ đâu ! Không ! Đừng lo ! không việc gì cả !

Liền mở tủ lấy con dao con cắt bắt đầy trái, rồi mở cửa, cùng nhau lẻn bước ở trong « khoang máy » trốn ra !

Nguyên-trạch nói :

Thôi, tôi xin từ đây biệt già, Hoa-phòng Tiên-sinh ! nên một mình lẻn lên giáp-bản. Đừng để cho bọn sĩ-quan đương trực trông thấy. Nhảy tốt xuống bể ! đó là thượng-sách.

Hoa phòng nói :

vâng ! xin theo lời dạy bảo của Tiên-sinh !

Ô ! Tên Mọi đen chăng ? hay là Nguyên-trạch chăng ? cũng một người, hay là hai người chăng ? Nữ-hải-tặc kia, sao lại không trông, nghe gì thấy ?

CHƯƠNG THỨ XXVI

Nước Nhật-bản trong thế-kỷ hai mươi đã chiếm được cái « địa-bộ » văn minh tiến bộ. Trong óc người ta, lẽ nay không còn có những sự tưởng huyễn sự bão như xưa. Thế mà từ khi phát ra cái án « tử công-tử Hoa thôn Bá-tước, » gần xa đồn dậy, khắp nước kinh hoàng. Cho là nếu không trừ liệt được bọn « Nữ-hải-tặc » đi, thì chẳng những nhiều-bao xã-hội, có hại đến sự trị an, mà quốc-thể cũng nhân đó mà giảm bớt lại. Các vấn-đề hiện thời không còn gì cần kíp hơn vấn-đề ấy nữa. Bấy giờ mới họp nhau hội-nghị, đền bảo rằng : Nữ-hải-tặc đã diễn ra một tấn kỳ-kịch ở trong nước Nhật-bản như vậy, mà Thủ-lĩnh bọn Nữ-hải-tặc lại là một người đàn bà nước Nhật, vậy nếu tay người Nhật bản mà không bắt được, thì chẳng phải là cái đại-nhục cho quốc-thể sao ? Ấy những điều bàn tán như vậy, khắp nước chỗ nào cũng nhao nhao, đem lời thỉnh cầu với Chính-phủ.

Chi-phủ Trung tá, bèn đem bọn đội thủy-lôi, đi tuần-tiễu trên mặt bể Thái bình. Song vẫn giữ cái chủ-nghĩa bí mật, đò theo mặt biển, kẻ đã lần ngày. Khắp người trong nước, ai cũng chú ý việc ấy, những muốn xong ngay trước mắt, để thỏa lòng mong đợi bấy chầy ! Hạm đội thủy-lôi, mới vào bến Thanh-thủy, thì có tin thám tử đến báo rằng : hạm đội Nữ-hải-tặc đã toàn thể bị đắm ở dương phận Mỹ-châu, tin ấy đồn rầy ra khắp nước.

Song chưa được bao lâu thì lại có tin rằng hạm đội của Nữ-hải-tặc lại xuất hiện ở trên mặt bể, mà hạm đội thủy lôi của Chi-phủ Trung-tá thì vẫn đông yên ở bến Yhế-loan. Nghe được tin ấy rồi cử quốc lại xôn xao nghị luận.

Cái ảnh-hưởng Nữ-hải-tặc bấy giờ đã chứa chất khắp trong óc mọi người. Nhân mong mỏi đã lâu sinh lòng ngờ vực, lại oán giận Chi-phủ Trung-tá cùng hạm đội thủy-lôi, đã gọi là tiễu giặc thì sao còn trì trệ mãi làm gì, mà cứ hẹn mãy hạ neo, đợi bờ đợi bến, còn vẫn như ngày trước không tỉnh, mơ hồ hại hoài, chẳng nên công-cán gì.

Những nhời oán vọng như vậy, trăm miệng một nhời, lọt đến tai Chi-phủ phu-nhân là Thâm-tuyết tử. Phu-nhân phiền lo trăm nỗi, như sợi tơ bay vẳng vất lưng trời, không còn xét được ra mình mối. Ngày thường chỉ vò tỏ một mình, duy còn có than tháo được với người Hoa-bộ thực thà kia là Thiết-tăng, trời bể mênh mông, nước mây mờ mịt, Nữ-hải-tặc kia thiên kỳ bách-quái, bóng chìm tăm cá. Lang-quân là một tay đò xét hỏ để đã bắt được nào. Chỉ còn có ngày đêm cầu nguyện sao cho được chóng thành công. về nước sớm được một ngày thúc là để lấp miệng oán trách của chúng nhân sớm được một ngày vậy. Lòng riêng đôi đoạn, chỉ vì một nỗi người xa, rẫn đọc không yên, tinh quẩn lo quanh, không còn nghĩ đến việc gì khác.

Một hôm đương lúc phiền muộn, thì bỗng thấy tên môn-giả vào thưa rằng : có hai người khách xin vào, nhìn danh thiếp xem, thì ra là Đoàn-thôn Bá-tước cùng Bá-tước phu-nhân đến.

CHƯƠNG THỨ XXVII

Hoa-thôn Bá-tước cùng Bá-tước phu-nhân, đến thăm Chi-phủ phu-nhân ở nhà Kiêm-thương biệt-thự, Thâm-tuyết tử vừa mừng vừa sợ, vội vàng ra đón, mời vào phòng khách. Uống nước xong, chủ khách cùng nhau thi-lễ. Thâm-tuyết-tử phu-nhân dịu dàng mà rằng :

Chẳng mấy khi gót-ngọc hạ lâm hàn xá, thiếp chưa kịp ra bái-yết, xin Bá-tước cùng phu-nhân cũng thứ lỗi cho.

Bá-tước đưa tay lên mà xuất râu rằng :

Thiếp dám đâu lấy điều đó trách phu-nhân, phu-nhân ngày nay, cũng có đồng tình với thiếp. Những ngày đêm cầu nguyện, mong cho lang-quân về sớm được một ngày, nữ-công tử-tức cũng về sớm được một ngày, mà quân Nữ-hải-tặc kia lại iều trừ sớm được một ngày, thì là sở vọng ! Thế nhưng người xa tin vắng, biết tính sao đây ! Lang-quân thiếp chẳng những là muốn đền cái ơn tri-ngộ của bệ-hạ mà đi, tự nghĩ mình cũng chức Hải quân, giữ việc trấn-phòng trên mặt bể, thế thì không giết cho hết quân Nữ-hải-tặc, sao đáng gọi chức Hải-quân, vì vậy nên ngã không yên giấc, ăn chẳng ngon cơm là cái bổn phận phải thế vậy.

Bá-tước nói :

Phải ! Bổn phận nhà quân !

Bá-tước nói xong ngập ngừng, ái ngại hình như muốn nói mà chưa liệu nói ra, chốc chốc lại lấy tay vuốt râu mép. Một lát, lấy tay xoa mặt, nghiêm giọng mà rằng :

Việc Nữ-hải-tặc, tôi đã được tin đích xác rằng : Bọn phòng Thái-lang, là chỉ-bát Đông Tây Điện-báo, tay người còn trai trẻ song nhất thiết nghị-luận cử động, thật là một tay lão trinh-thám mưu hiểm nhất đời, đã bao phen giả dạng trá hình, vào sinh ra tử, để lẻn vào tàu giặc, mà đò xét sự tình. Việc ấy đã có đăng lên báo. . .

(Còn nữa)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thượng [illegible] độ ngũ đẳng Bảo-đảm bội-tinh. Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai-cập), Huế.

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt [illegible], thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Giờ khám bệnh: buổi sáng 7 giờ đến 9 giờ — chiều 14 — đến 17 —

KHÁM BỆNH: giá 3 đồng một lần

XIN GIẤY LÀM-CHỨNG: giá 1$50

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 52. Giây nói số 236

2818

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

2662

Rượu-bồ-đào:

• TONIQUE TONKINOIS •

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

• Theo bình tự nhiên in ra đây, chứ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được! •

Xin xem xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm lo!!!

Ngày mùng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tòa Nội-các phụng lời châu phê rằng:

Chiếu nay đại được phòng của MONTÈS qui-ông, có chế nên một thứ rượu bổ đã từng ngự dụng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lạc phê thị gửi cho qui dược-phòng chả-ông để tỏ thanh-giá.

• Khâm thử.

啓定三年五月初七日內閣 [illegible]

內閣恭録

Rượu này đã khảo-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giở lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS

54, Phố Tràng-tiền, 54

HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

Savon Cadum

Để rửa mặt và tắm.

Savon thường làm hoặc nhiều muối, hoặc dầu-mỡ không được trong sạch cùng nhiều món độc khác làm cho nước da mất sự mịnh của nó.

Muốn biết savon tốt hay là xấu thì lấy chóc lưỡi mà thử nó. Nếu nó chác cùng làm chóc lưỡi nồng, thì savon đó làm nhiều muối, chắc nó phải làm dày nước da.

Savon Cadum bào chế một cách kỹ lưỡng và trong sạch; chẳng những là nó làm cho nước da trở nên mịnh, mà lại làm cho lỗ chơn long được khoản khoắc.

Trong mình ta đều có lỗ theo chơn long, nếu những lỗ ấy bị buồi-bậm bích lại, thì nó mọc ra u, nần cùng mình.

Bọt và nước Savon Cadum thấm vào chơn long, rửa đồ nhơ-nhớp mà làm cho cái da của ta được khoản khoắc và mịnh luôn luôn.

Dùng Savon Cadum lấy làm lợi lắm, gì người ta dùng nó không bỏ chút nào, mà lại lâu bằng hai cục savon thường.

Giá mỗi cục Savon Cadum là hai quang.

COURSE INTERNATIONALE

DE 100 KILOMÈTRES

Courue le 10 Mai 1923

Vainqueur: LE STUMPH sur bicyclette J. B. LOUVET

Les cycles J. B. LOUVET

sont indépendants de tout consortium et luttent seuls par leurs propres moyens

EN VENTE CHEZ:

ANSTETT & Cie

Avenue Paul Doumer

HAIPHONG

NGUYỄN-HỮU-THẮNG & ĐỖ-ĐÌNH-ĐẠT

45, Bd Doudart de Lagrée

HANOI

1082

祥和裕

YU-WO-TSEONG

Grand magasin de soieries Chinoises et Annamites

VENTE EN GROS

48, Rue des Cantonnais, 48

Hanoi (Tonkin)

TÉLÉPHONE Nº 266

Bản-hiệu bán các thứ hàng Tàu và hàng Ta: hàng bán buôn, không bán lẻ và không gửi [illegible]

Hàng Tàu có xưởng bên Trung-hoa làm ra, cho nên qui-khách mua được giá rất rẻ hơn các hiệu khác, vì các hiệu đó còn phải buôn lại của bản-hiệu, nếu qui khách mua của bản-hiệu, thật là buôn tại gốc, bán lại ngay, vậy [illegible] mời hàng tốt, giá rẻ.

MUỐN BUÔN: [illegible]

2910 — Nay cáo-bạch — YU-WO-TSEONG

Công-ty điện-khí Đông-pháp

Cây-cối ở gần các giây cái dẫn điện vào các nhà xén cành không được cẩn thận, gây nên lắm sự bất tiện mà trong những lúc có cơn dông làm cho cháy cầu chì hay đứt giây điện như trong cơn dông ngày 16 mới rồi, mà trong lúc ấy đến khi sửa lại đường điện, ngộ ai vô ý đụng phải giây điện có thể gây nên lắm sự rủi-ro.

Vậy ông Chánh Giám-đốc công-ty điện-khí xin có lời công-bố mọi lẽ để các nhà mua điện biết.

Xin các ngài cho xén ngay cây-cối, khiến cho từ giây điện cho đến cành cây phải cách ít ra là một thước.

Các ngài mua điện muốn nhờ Công ty làm giùm việc ấy cũng được.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đỡi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,

Ed. Montès,

54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Hàng mới — Giá cực rẻ!

Bản-hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, faille, cachemire, kim-ngân-đoạn, dạ Mông-tự cùng nhiều thứ vóc nhiễu thật tốt mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ laine may complets và pardessus, imperméable soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo

NAM-THỊNH, Tailleur

Soieries Nouveautés

6, Rue des Cantonnais, Hanoi

2016

Các ông chủ-nhà, các ông thầu-khoán và các ông buôn-bán!

Các ông nên xem cả các hạng sơn, chỉ có thứ này là tốt hơn cả, bền hơn cả; vì thứ sơn STANDARD này là thật sơn tây của những tay *chuyên-môn người Đại-pháp* chế ra.

Nên hỏi giá ở « *Société Française des Couleurs et Peintures Métalliques STANDARD* », **Julien & Fortin**, số 8, đường Gia-Long, Hanoi.

rồi việc cướp tiền sẽ xét về sau, nhưng thầy Lý nhất định không nộp đủ thì nay đã phải cách chức thu bằng và hẹn trong một tuần lễ phải nộp đủ thuế, không thì làm án tịch biên gia sản.

Thế là già néo đứt giây, mà việc thầy vụ mất tiền, nghe chừng cũng không lấy gì làm bằng, cứ lắm, có lẽ là cái mưu đó thôi.

BẮC-GIANG

Mất cắp trên xe-hỏa. — Chuyến xe-lửa sáng hôm chủ nhật vừa rồi có một người hành-khách mất cắp cái mù-xoa trong có gói tiền. Sau người mất cắp nhận được đứa gian phi, đánh cho một trận đau rồi đem trình ông xếp ga Bắc-ninh. Ông xếp ga cũng có biên danh tính người mất cắp và cho giải đứa gian phi vào sở Cẩm để trừng-trị.

Một đám bạc bị bắt. — Tối thứ sáu trước, sở Cẩm có bắt được một đám bạc tại một nhà kia không có nghề-nghiệp gì, chỉ gá bạc kiếm cái sinh nhai. Việc này sở Cẩm còn đang xét để rồi nghị phạt.

Nghĩa-địa Trung-hoa. — Ai đi qua chỗ con đường chợ, chẳng trông thấy một tòa cổ-miếu rất nguy nga rất rực rỡ ở trong một khu đất rộng ước chừng 3 mẫu, chung quanh có rào sắt, ở giữa có đường chữ thập, chia từng khu, từng giáp rất là có thứ tự, hai bên vệ đường có giồng các thứ hoa, ấy là cái nghĩa-địa của các người Hoa-kiều mới xây lên đó.

Đáng khen cho những người Hoa-kiều đem nhau đi xa xôi chỗ đất khách quê người, lúc sống thì tư giúp trợ cấp nhau, khi chết thì trông nom nhau để cho khỏi lầm lẫn cái tấm thân lưu-lạc ở nơi đất khách.

Cũng gần ở đấy cái nghĩa-địa của hàng tỉnh ta trông rất là thê thảm, đống trước, đống sau, mồ nam mồ bắc, trùng trùng điệp điệp, liên chi bát ngát chẳng có thứ tự nào cả, thật là hương lạnh khói tàn, những mồ vô chủ không người viếng thăm, chừng ấy mà ta nhãm mắt bước qua thì cầm lòng sao đậu.

Nào những nhà từ thiện, những ông hiền-tâm, những bà hiền-đức ở đâu sao không trông người mà ngẫm đến ta, việc này chẳng để tâm vào thì còn thi thố những việc gì.

Bà con ta nghĩ sao?

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đòi hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm dễ tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay ký tên vắn tắt, hoặc thảo quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

VIỆC KINH-ĐÔ

Sở Thương chánh đổi chỗ. — Ngày trước sở Thương-chánh ở Huế thuê tạm nhà ở gần bên nhà thờ cố Lựu. Sở ấy nay nhà nước mới giời qua nơi khác tại địa-phận làng Thọ-lộc phía bên hữu bờ sông Hương-giang gần nơi Đập-đá. Công tác sở ấy của nhà-nước làm hơn hai vạn bạc, nhà cửa tòa sở rất là chỉnh khiết trang hoàng. Ngày trước tại nơi ấy có cái chợ nhỏ gọi là chợ Hôi và bốn năm cái đình-chùa cùng với nhà tranh vách đất cư tụ xúm xít của nhà hơn dân làng Thọ-lộc. Nay bỗng đổi ra một cảnh khác xưa.

Bắt đầu ngày 15 Juin thời đã dọn sở Thương-chánh cũ đến nơi này và đã bắt đầu làm việc từ ngày ấy.

Sự ra vào, thăm viếng ở Nhà-thương. — Được vài tuần nay sự vào ra ở nhà-thương thành ra nghiêm-nhặt quá chớ chẳng phải như trước nữa. Khi trước bất kỳ ngày nào buổi mai từ 11 giờ 12 giờ, buổi chiều từ năm giờ đến tám giờ tối, những người vào ra thăm viếng các bệnh-nhơn đều được vào ra tự do chẳng ai cấm đoán.

Đến nay chỉ trừ ra hai buổi thứ năm và chủ-nhật, còn thời cấm tuyệt chẳng ai được vào ra, duy những người nào có giấy nhà-thương cho phép thời mới được vào ra trong những ngày giờ cấm.

Chỉnh đốn lại cũng phải, nhưng nghiệt quá cũng lại là một sự chẳng hay.

Dẫn thủy xuất điền. — Đương giữa mùa hè tiết trời nồng nực, các nhà nông rất cần có nước vào ruộng để cấy lúa thời ai có nghĩ đến nỗi phải đem nước ở ruộng ra bớt. Thế mà nay có một thật lạ thay. Số là trong hạ tuần tháng tư và thượng tuần tháng năm trời mưa lắm trận to quá chẳng khác gì mùa đông. Các miền ruộng trung-bạn và hạ bạn nước ngập lai láng, không thể cày cấy được. Các nơi ruộng sâu nào những chỗ có thể trổ ngòi lạch đem bớt nước ra thời cũng đã hết sức lo liệu đến nơi, nhưng nước cũng vẫn còn lai láng, nay phải dùng đến cách đem nước ra ruộng, nhưng cách ấy nghe cũng khó khăn lắm thay. Đã hơn một tuần nay các miền hạ bạn huyện Hương-thủy, Phú vang kẻ nông phu dùng xe đạp nước đem ra khơi ruộng, mỗi ngày trong một mẫu ruộng phải dùng đến từ mười bốn đến mười sáu người; dùng xe đạp nước hoặc gầu tát nước, suốt đêm mãn ngày, chẳng khi nào ngớt. Lắm nơi phải đem trống và thanh la ra đánh để thúc giục lại có treo giải tưởng để đua nhau mà đạp cho chóng hết nước; thành ra việc đem nước ra ruộng năm nay xem rất cần kíp hơn là những khi nắng hạn phải đem nước vào ruộng.

Việc gia sắc gian nan như thế, tưởng rằng sự dẫn thủy nhập điền với dẫn thủy xuất điền hai sự ấy cũng phải cân nhau.

Ước ao rằng hiện nay nhà-nước đương trù sự dẫn thủy nhập điền thời cũng nên trù hoạch đến sự dẫn thủy xuất điền kẻo gặp khi nước ứ ở các ruộng bên thời cái hại lại càng lớn lao hơn khi hạn vậy.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH HÓA

Hạng người vô sỉ. — Tối hôm nọ trong một rạp hát kia không những nhà nghề phô diễn một tấn tuồng hay mà trong đám khách quan cũng diễn góp thêm ra được bài kịch lạ, làm cho cử tọa ai ai cũng phải chê cười. Nguyên đương khi đào kép đua tài khoe bộ trên sân khấu thì có một anh nhãng ngồi hạng trên đương mắt la mày lét nhìn khắp đông tây thì chợt trông thấy một ả bình-khang ngồi hàng dưới, anh nhãng ta vội vàng chạy xuống sân đến ngồi kề, miệng cười tay quàng cổ, trơ tráo như chị em mà lúc ấy cũng phải đỏ mặt tía tai tìm đường cự-tuyệt, còn những khán quan ngồi gần quanh đấy ngượng quá đều phải đứng dậy đi ra nơi khác, nhưng kẻ kia làm cứ làm già, làm cho một bọn chị em có mặt tại đấy đều phải nhao nhao công kích về cái thói giễ man. Chủ rạp chướng mắt quá phải đến xin anh nhãng về chỗ cho, thì anh nhãng lại giở lối nhõ nhãng một mực không đi. Bọn của anh nhãng ngồi trên thấy thế đã chẳng biết khuyên nhau thì chớ, lại còn nói đồng bàn thêm, thành ra một bên chị em, một bên nhãng thi nhau đấu chí đấu tài diễn góp thêm vào thành ra một tấn náo-kịch nữa, khiến cho các khán quan phải inh tai nhức óc đều bỏ ra về, mà căm tức cái con người vô sỉ ấy.

Cháy. — Hồi chín giờ 15 phút sáng hôm 11 Juillet, nhà Phúc-Thái phát hỏa lửa, khói bốc lên đùng đùng, cả tỉnh nháo lên, đủ các hạng người đến cứu chữa, cả quan Sứ, quan Phó sứ, quan Lục-lộ, quan Giám-binh, ba ông chánh phó cẩm, vòi rồng trong trại khố xanh đưa ra chữa, trong nửa giờ thì tắt.

Cháy là bởi mấy tên thợ hàn dầu *essence* khi đương hàn vô ý đánh bắn lửa lên những thùng dầu bỏ ngỏ, nên lửa bùng lên rồi bén vào cái nhà bếp bị cháy hết.

Thiệt hại độ non một nghìn bạc.

Sự cháy này làm cho cả phố sợ và làm cho người ta phàn nàn rằng những nhà buôn dầu không theo luật, làm kho dầu ngay bên nhà ở, lại phần nhiều nhà khác để dầu ngay bên chỗ nằm. Xem ngay như việc phát hỏa tại hiệu Phúc-Thái thì biết là trong 10 nhà ở phố Khách thì có đến 5 nhà buôn dầu để trong nhà ở cả, khi cháy thấy khiếp chạy ngổn ngang.

VINH

Sao mà làm trò khỉ thế? — Gớm! Không tối nào là cái phố ga được êm, nói ra thì lại sinh một mối ác-cảm với chị em và những hạng quan viên quá rồm. Nhưng khốn nỗi không phải riêng gì là xóm bình khang, nào người làm công sở này, sở khác, hiệu buôn nọ nhà thầu khoán kia đều là thân về nỗi huyên náo suốt đêm! từ tối đến 12 giờ thì tiếng trống ếch kêu mới dứt, nào cuộc rượu, câu nói tiếng cười câu ca tiếng hầm suốt sáng mới thôi. Như tối hôm nọ một đám chạy rầm rập đi xem, sau mới biết rằng nhà chị em nọ trong một ngõ kia cũng có một vài quan viên đương ngồi chơi sắp bát thì nghe tiếng đá ném ngoài cửa thình thình rồi có một bọn tâm sản bác mà men đã ám chạy sộc vào hỏi sừng sộ ra ý ghen tuông, thành ra một trận đấu khẩu kịch liệt, tiếng Ấn pha tiếng Việt, chị em nháo nhác cả lên. Sau ông kia biết điều sang nhà khác, chứ không thì đến sát tai vỡ đầu chứ chẳng chơi!

(QUẢNG-TRỊ (Lao-bảo)

Thời tiết. — Thời tiết năm Qui-hợi này thực lạ, khác hẳn với câu ngạn-ngữ (năm hợi năm đợi mà ăn) mà ta thường nói; nào mưa to, nào gió lớn trên tờ báo hằng ngày đăng tải khiến cho người ta phải lo sợ về cái nạn cơ-cận tương-lai. Nhưng ngán thay!! người mình lắm kẻ tiếng ăn mà nhác làm, như một xứ Lai bảo này đất đai hoang nhàn là bao có, mà không có người nào thèm liếc mắt ngó lại, chỉ biết có mấy trái xoài mà thôi. Song xoài tuy là vật trái rất ngon, mà không phải là một vật có thể làm thực liệu nhu-yếu cho dân sinh, và lại có khi không nên ăn đến, vì cũng có thể hại người.

Vậy bà con ta nên lo lúa gạo ngô khoai thế nào thì cái nạn cơ-cận sau này mới có cơ tránh khỏi vậy.

I. Đ. Q. lai cảo.

Sổ lạc-quyên Âu-trĩ-viên

Làng Thượng-thôn: M. Tựu 1 p; 2 vị làng Xâm-hồ mỗi vị 0 p. 50 là 1 p.

Làng Cầm-cơ: 3 vị mỗi vị 1 p. là 3 p; M. Vân 0 p. 60.

Làng Xâm-động: Hương-hội 1 p.

Làng Xâm-thị: MM Uyên 1 p; Tiền 0 p. 50; 2 vị mỗi vị 0 p. 30 là 0 p 60.

Làng Xâm-dương. Hương hội 2 p; 3 vị vị mỗi 1 p. là 3 p; M. Tạ 0 p. 50.

Làng Sổ-hạ: M. Hậu 1 p; 4 vị mỗi vị 0 p. 50 là 2 p.

Làng Duyên-trường: M. Đại 2 p; Hương hội 2 p; 9 vị mỗi vị 1 p. là 9 p; M. Lương 0 p. 50.

Làng Đại-lộ: 6 vị mỗi vị 1 p. là 6 p; 5 vị mỗi vị 0 p 50 là 2 p. 50.

Làng Bằng sở: 2 vị mỗi vị 1 p. là 2 p; 2 vị mỗi vị 0 p 50 là 1 p.

Làng Hạ-thái: M. Duyệt 5 p; 3 vị vị 1 p. là 3 p.

Làng Ninh-xá: 2 vị mỗi vị 1 p. là 2 p; M. Thuần 0 p. 50.

Làng Nội-am: M. Thư 1 p; 4 vị mỗi vị 0 p. 50 là 2 p.

Làng Phương-nhị: M. Tuệ 1 p; 2 vị mỗi vị 0 p 50 là 1 p; M. Dục 0 p. 30.

Làng Nhị-châu: Hương-hội 1 p; 3 vị mỗi vị 0 p. 50 là 1 p. 50; M. Móng 0 p. 30

Làng Phúc-am: M Phúc 1 p; 2 vị mỗi vị 0 p. 50 là 1 p.

Làng Thọ-am: M. Đức 1 p; hương hội 1 p; 5 vị mỗi vị 0 p. 50 là 2 p 50; 4 vị mỗi vị 0 p. 30 là 1 p. 20.

Làng Yên-phú: Hương hội 1 p; M. Thảo 0 p. 50.

Tổng cộng cả huyện được 579 p 40

Y-khoa bác-sĩ Sarraillé

5, Phố Thợ-nhuộm. — Giây nói số [illegible]

Xét nghiệm máu mủ, đờm rãi, phân, nước tiểu, bằng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh điên.

Bệnh đau dạ dầy, đau ruột.

Bệnh đàn bà.

Nói được tiếng An-nam, không phải dùng thông-ngôn. Thứ ba, thứ năm, thứ bảy khám bệnh từ 4 giờ đến 6 giờ chiều.

Trừ ngày chủ nhật, còn ngày nào cũng từ 9 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa, có hẹn ngày giờ cho bệnh nhân đến chữa.

2880

SÁCH MỚI XUẤT BẢN

ẤU-HỌC TOÁN-PHÁP

CỦA

NGUYỄN-NGỌC-QUẬN

soạn

Giá 0$30 một quyển

Tiền cước gửi recommandé 0$11

Bán tại Bản-quán và có gửi bán ở các hàng sách.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn bản-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản-quán cái giấy quấn báo, chiếu lại thể nào thì biên cả rõ ràng vào đấy, và gửi theo hai hào (0$20) bằng tem cũng được để chi tiêu giấy quấn khác.

Ai không gửi tiền theo thì số cũ [illegible]

Hỡi các ông mắc phải bệnh tinh (lậu và giang-mai) khuyên các ông chớ dùng thuốc nhiều, tốn tiền mà bệnh càng thêm nặng. Các ông nên mua thuốc ở Hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 46, phố Principale, tỉnh Đáp-cầu, là một nhà chuyên-trị, bán thuốc bệnh tinh đã có tiếng, không ngày nào là không tiếp được giấy ngợi khen ở các nơi gởi lại.

Cả cước độ hơn một đồng một lọ.

3053

專醫林桂張

HỠI CÁC ÔNG MẮC PHẢI BỆNH TRĨ! XIN MỜI CÁC ÔNG QUÁ BỘ, TÔI CHỮA BỆNH NÀY

BỆNH TRĨ (tức là bệnh lòi tí) thực nhiều người mắc phải, cứ tưởng những là đau đớn, như cộn đi ra khi đại-tiện xong rồi thì lưu-huyết đầm đìa, thật là bất tiện cho người ta lắm, hễ không chữa ngay cho khỏi, để lâu thì càng ngày càng thêm nặng về sau khó nhiều.

Khi xưa chữa bệnh này đều dùng dao cắt cho nên người có bệnh lấy làm đau đớn, nay nên tôi dụng tâm nghiên-cứu một cách mới chuyên-trị chữa bệnh này không đau, không sót, chỉ trong mấy hôm thôi những nỗi mạn tợ-kỳ rọi, mà trong khi đang chữa có thể làm lụng như thường không mất thì-giờ. Vậy Ngại nào mắc phải bệnh này xin mời đến :

M. TCHUONG-QUAY-LAM

26, Phố Hàng Đường. — HANOI

Sáng tiếp khách từ 8 giờ rưỡi cho đến 2 giờ chiều, đi chữa từ 2 giờ rưỡi đến 5 giờ.

Các tỉnh xa đều xin hẫu tiếp.

Thư từ xin trả lời ngay. 2090

HỠI CÁC NGƯỜI MẮC BỆNH TRĨ, nên các ông cứ dùng đủ các món thuốc rồi mà cũng khỏi thì nên mua thứ thuốc hiệu POMMADE ROYER, dùng đã ngay lập tức mà chóng khỏi lắm.

Ở Paris bắt tại hiệu bào chế DUPUY, 226, R. St Martin. Ở Hanoi bắt tại hiệu Bd. CHASSAIGNE

興同梁

Kính trình để các quí-khách biết cho rằng: Bản-hiệu chúng tôi vẫn chuyên cần về nghề làm-bánh này, đã ngoài hai mươi năm nay, nghề làm mỗi ngày càng tinh xảo thêm ra, lại chịu cải-chế các kiểu vòng, khăn, hoa-tai, thoa-áo, dây đeo cổ, quai-tim, vân vân, trông rất là thanh nhã, theo hợp thời thế, của quí khách tiện dùng, nhân dịp xây nguy cất cả đến nơi, bản-hiệu mới mượn được mấy tay thợ rất khéo ở Hongkong sang và mới có sang các thứ mặt kim-cương, chấn châu, ngọc-thạch, ngọc lựu, kim cu, bồ-phách, san-hô, mã-não, và mặt ngũ sắc vân vân, để cả các thứ, và mới có sang nhiều kiểu vòng, kiểu nhẫn mới chế ra, trông rất là ngoạn mục.

Xin mời các quí-khách quá bộ lại xem, có mua hay không, bản-hiệu lúc nào cũng có người để thân tiếp các quí-khách, rất là trọng-thể.

LƯƠNG-TRONG-KHUE
Dépositeur
Q. Sino de la Soie. 67.
(Tonkin) HANOI

Nhà Bán-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống, Chủ-nhật, thứ năm các cũng có bán từ tám giờ sáng.

Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái 1$00

Thưa các quý-khách chúng tôi đeo tay của bản-hiệu vì giá bạc cao 8 quan nên chúng tôi xin hết giá mỗi cái 1$00, nên chiếu giá không bởi thời xin siêu sát kính giọng phong cả hộp xin mua mấy mua này :

Cũng hộ đeo tay chiếu tây thấp giờ		giá trước	7$40	nay 4$00
—	lớ	cỡ kim ly	6 00	3 00
—	lớ	kim thấp và kim vàng	4 50	3 00
—	lớ	vàng thực xinh	8 50	4 50

Số các quý-khách chiếu cố cho ít cái mà không bớt giá, (chiếu giá trước) thời xin đính tặng 1 cái kính gọng vàng đôi mắt cả 1 cái hộp kính aluminium vì có tiền nước nữa. Xin chiếu cố cho.

TONG-YUNE-TAI
49, Phố hàng Ngang, HANOI

Kính gọng kền tròn, bù-dục

Giá bán 1$50 cả cước

BÁN TẠI HIỆU :

LY-SENG-BAO

42, Phố Hàng Bồ, Hanoi 2063

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào : TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất qui để trị các chứng bệnh như : kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, cơm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém cỏi thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$50 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng

Hiệu Bào-chế MONTES, 84, phố Tràng-tiền, Hanoi.

Hỡi bạn hút thuốc lá

Bất cứ người bản-quốc hay là người Trung-hoa

Nên hút thuốc lá hiệu CORONA của Công-ty thuốc lá Đông-pháp làm ra chỉ để riêng cho hiệu GUIONEAUD Frères bán.

Thuốc lá ấy cuốn tinh bằng thuốc bên nước Algérie đem sang, giọng ngon mà lại thơm. Hút thuốc ấy không hại phổi.

Hút thuốc lá cuốn rời và thuốc lá đới hiệu CORONA không ho bao giờ.

Không cứ người khỏe, cả người yếu một hút thuốc lá hiệu CORONA cũng không thấy khó chịu trong ti-vị.

Các bạn hút thuốc lá nên có ý nhận ra rằng thuốc ấy cuốn vừa to mà giá lại rẻ.

BÁN TẠI :

GUIONEAUD Frères

HANOI — HAIPHONG

LÒ RƯỢU HOMMEL

Vô-danh công-ty, vốn có 1.000.000 quan tiền tây

Tổng-cục số 110, phố hàng Trống Hanoi

Rượu bia thượng hạng theo cách vệ-sinh

Cả thùng ngâm nước đá sẵn
Đóng chai lớn
Đóng chai nhỏ

ĐẠI-BIỂU :

Ở tỉnh Haiphong là ông **Denis Frères**

Ở tỉnh Tuyenn là ông **Hook-Guine-Seng**

RƯỢU BIA HOMMEL

Hạng rất ngon và giá hạ hơn cả.

Ai muốn đặt hàng thì cứ gửi thơ đến Lò rượu Hommel, Vô-danh công-ty ở Hanoi, phố hàng Trống, số 110.

FÊTE NATIONALE

Nhân dịp Hội Chính-chung 14 Juillet này

Bản-hiệu Bào-chế ông CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, trước cửa hồ Hoàn-kiếm có nhà Gô-đa trông sang

Có bán các thứ thuốc để làm pháo cây bông và các thứ pháo đốt xanh đỏ, vân vân

華 PAO-VA

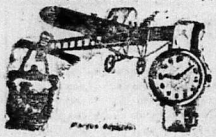
Số 77, Phố Hàng Bồ, Hanoi

Chúng tôi kính-trình các quý khách biết rằng nay chúng tôi mới có cung : Đồ [illegible] ngọt rất tối như là quả cầu chạm rồng, vàng, đồng khắc thuốc lá, đựa, vân vân.

Một bọn nhẫn kính đủ các thứ mặt, mặt đồng, mặt bằng, mặt vàng, mặt mồi đồ cây, vân vân. Lại có cả nhẫn bích ngọc bằng vàng tây, ngọc bạch vàng, ngọc cẩm thạch, vân vân ; quí khách đến bọ mà đeo những nhẫn này thì hợp phẩm vị tinh thần lắm.

Một bọn đồng hồ quả-quít đeo tay, đồng-hồ bỏ túi chuông, đồng-hồ bàn thiếc. đồng-hồ chân-chim, vân vân.

Một bọn nhẫn cổ, đeo cổ, tợ cổ, hòa cổ, xà cổ để thắp-tiền nay đã bỏ nhẫn cũng được và tế bình, vân vân.

Một bọn đồ mỹ-thuật ở Mẫu-kính sang.

Các thứ hàng mới sang kể năm số trên này chúng tôi xin bán bọ giá, mong rằng các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.

Bản các đồ nữ trang, chân bản, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các quí-khách cũng đã tường cả rồi.

Cần-cáo
HIỆU PAO-VA
Phố Hàng Bồ số nhà 77, Hanoi.

số 189

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thanh sưu soạn ra. Soạn theo lối diễn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Chỉ có *Khắc-lâm* hằm hằm nổi giận mà rằng :

— Nhà-ngươi chớ nói càn ! nhà-ngươi định đối ai, chứ đối ta sao được ! Người đã có bệnh cảm, khí nào lại còn biết nói. Lục-đậu-thang há phải là một vị thuốc thần ! Quả nhiên *Thuận-thiên-vương* bia chuyện nói càn, để muốn thừa cơ đem lòng phản-nghịch. Nếu bảo ngột thế-tử sau là công-chúa giả trai, sao không đem ra chốn triều-đường để khám-nghiệm, còn như bảo ngột thế-tử trước nay đã nói được thì phỏng có ai nghe lọt vào tai !

Nói xong, tức khắc quay mình lui ra. Khi ra đến cửa ngoài thì vừa gặp *Doãn-thượng-khanh* tướng-công *Khắc-lâm* đã toan lành mặt, nhưng bấy giờ không thể lánh vào đâu cho được.

Doãn-thượng-khanh tướng-công trông thấy, liền quát to lên mà bảo các tướng rằng :

— Các tướng đâu ! chớ để cho đứa gian-nhân lẫn thoát !

Trương-long và *Triệu-hổ* vâng lệnh, liền tuốt gươm ra mà chạy chém *Khắc-lâm*. *Doãn-thượng-khanh* tướng-công truyền cất lấy thế-cấp *Khắc-lâm* đem vào chốn triều-đường, các quan văn võ triều-thần trông thấy, đều sợ run cầm-cập

Doãn-thượng-khanh tướng-công nói với các quan triều-thần rằng :

— Thế-cấp *Khắc-lâm* đây rồi ! Nếu ai còn dám nói ngang thì sẽ trông vào lưỡi gươm sắc này !

Các quan văn võ triều-thần đều vâng vâng dạ dạ xin tuân mệnh. *Doãn-thượng-khanh* tướng-công nghe trông thấy *Hàng khôi-phượng* và *Thuận-thiên-vương*, đang nửa mừng nửa thương, chưa biết nói sao cho xiết !

Bỗng nghe ở một cửa ngoài có tiếng người huyên-náo, *Trương-long* và *Triệu-hổ* đi xuống hầu rằng :

— Dạ dám bẩm tướng-công và quốc-cữu ! có người em *Khắc-lâm* tên gọi *Ma-g*, nay đem cấm-binh đến đánh báo thù.

Doãn-thượng-khanh tướng-công cười nhạt mà bảo rằng :

— Làm chi là chuột nhắt ấy ! Hai vị tướng-quân nên mau mau dẹp ngay đi, chớ để chậm-trễ.

Trương-long và *Triệu-hổ* vâng mệnh đem quân ra đánh *Ma-g*, còn ở trong triều thì đang trần-thiết các đồ nghi-vệ để thỉnh tán-quân lên ngôi đại bảo.

Lại nói chuyện *Trương-long* và *Triệu-hổ* phụng mệnh đem quân ra đánh, trông thấy *Ma-g* đỡ đội lạ thường : mặt đen như đáy chảo, hai mắt to như quả nhạc đồng

Ma-g quát to lên mà rằng :

— Đứa nào-tử kia ! sao mày dám giết anh ta ! cái thù này không thể đội trời ở chung được !

Nói xong, liền giơ hai lưỡi đao xông thẳng đến đánh. *Trương-long* và *Triệu-hổ* vội-vàng cùng xúm lại đỡ. Hai bên giao chiến hồi lâu mà chưa phân được thua.

Ma-g ham đánh, bỗng thấy kêu to lên một tiếng, rồi ngã lăn xuống đất, máu ở trong cổ họng đã chảy ra đầm đầm.

Bấy giờ quân *Ma-g* như hổ không đầu, hổ chạy tán-loạn. *Trương-long* và *Triệu-hổ* bội phần hăng-hái, đang thừa quân đuổi theo.

Bỗng thấy nội-giám *Tô thành* tay cầm thanh kiếm giơ cao tàn gọi mà bảo rằng :

— Hai vị tướng quân ơi ! *Doãn tướng-công* và *Hàng* quốc-cữu truyền lệnh gọi hai tướng-quân trở về, vì *Ma-g* đã chết rồi, không cần phải đuổi đánh những dư-đảng.

Trương-long và *Triệu-hổ* liền quát to lên mà rằng :

— Đáng lẽ ta định đuổi theo mà giết cho hết bọn phản-nghịch chúng bay, nhưng tướng-công và quốc-cữu ta đã mở lòng hiếu-sinh mà truyền gọi ta về thì ấu là ta cũng sinh-phúc cho các ngươi vậy.

Nói xong, rút quân trở về. Khi về tới nơi, *Trương-long* cùng *Triệu-hổ* nộp thế-cấp *Ma-g*, thế-ở *Cao lý* cái đầu cắm tại, *Doãn-thượng-khanh* tướng-công và *Hàng khôi-phượng* đều có ý vui mừng.

Nói xong, rút quân trở về. Khi về tới nơi, *Trương-long* cùng *Triệu-hổ* nộp thế-cấp *Ma-g*, thế-ở *Cao lý* cái đầu cắm tại, *Doãn-thượng-khanh* tướng-công và *Hàng khôi-phượng* đều có ý vui mừng.

Thuận-thiên vương nói :

— Hai tướng-quân đã hết sức khó nhọc, nhưng *Ma-g* cũng là tay võ-dũng, nếu không nhờ được một mũi thần-tiễn của *Hàng* quốc-cữu bắn trúng thì vị-tất đã được chóng thành công.

Bấy giờ *Trương-long* và *Triệu-hổ* mới biết là *Hàng-khôi-phượng* bắn chết *Ma-g*. *Thuận thiên vương* nói với *Doãn-thượng-khanh* tướng-công rằng :

— Bây giờ trời gần sáng rồi, triều-nghi đã trần-thiết sẵn sàng. Xin tướng-công cho hai vị tướng-quân hãy đóng quân tại ngoài ngọ-môn, đợi khi tán-quân làm lễ tức-vị rồi, bấy giờ sẽ rút về công-quán.

Doãn-thượng-khanh tướng-công vâng lời, rồi đứng dậy cáo-từ, cùng *Hàng-khôi-phượng* về nơi công-quán trước. Các gia-tướng trông thấy *Hàng-khôi-phượng*, ai nấy đều mừng tay hoa chân, mừng-rỡ kể sao cho xiết.

Doãn-thượng-khanh tướng-công kể lể những công-việc trong khi khởi sự cho mọi người nghe. Gia-tướng nhà bọ *Hàng* là *Chu-thông* bấy giờ cũng chạy ra rồi đến lạy chào *Hàng-khôi-phượng*.

Chu-thông nói :

— Dạ dám bẩm quốc-cữu ! chẳng hao lâu nữa quốc-cữu sẽ được về triều. Nương sau khi về triều, vị tất đã được ăn xá.

Chu-thông nói xong, lại nức-nở khóc hoài. *Hàng-khôi-phượng* cũng gạt nước mắt mà bảo rằng :

— *Chu thông* ơi ! Bây giờ ta chỉ tiếc rằng không thể chấp cánh mà bay về nước nhà cho được, còn sự sống chết, ta chẳng nghĩ chi đến. Vậy đình-ninh nhà bọ *Hàng* ta bị giam cầm những thế nào, nhà-ngươi nên nói cho ta biết.

Chu-thông liền kể-lể sự-tình từ đầu đến cuối. Vừa kể lại vừa khóc. *Hàng khôi-phượng* động lòng thương xót, hai hàng nước mắt cũng chảy xuống dòng dòng.

Doãn-thượng-khanh tướng-công khuyên giải mà rằng :

Hàng quốc-cữu ơi ! quốc-cữu chớ nên thương khóc, trời nào phụ kẻ hiếu trung ! Vả ta đã từng « Cứu tử nhất sinh » mới còn được đến ngày nay, ta cần phải giữ ngọc gìn vàng, chớ nên thương khóc làm chi cho vô-ích ! Ấu là bấy đợi khi về nước, bấy giờ ta sẽ liệu kế thi-hành.

Hàng-khôi-phượng gạt nước mắt mà thưa rằng :

— Tướng-công đã dạy như thế, tôi xin vâng mệnh !

Bấy giờ trong nhà ông quản đã thấy nay mời hiệu được rất long-trọng. Có hai vị phán-quan vào bẩm với *Doãn thượng-khanh* tướng-công và *Hàng-khôi phượng* rằng :

— Dạ dám bẩm tướng-công cùng quốc cữu ! Quốc-vương tôi vẫn định đêm nay thân-hành ra đây để hầu rượu hai ngài, ngặt vì sơ-cảnh còn bé-bỏng chưa yên, vậy để sau khi 3 ngày, sẽ xin đến hai tỷ.

(Còn nữa)

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)